

TÌM HIỂU BAN ĐẦU VỀ ĐẶC ĐIỂM HÌNH THỨC VÀ NỘI DUNG CỦA TỤC NGŨ ÊĐÊ

Rơ lan A Nhi¹, Y Cuôr Bkrông¹, Y Rôbi Bkrông², Y Zina Ksor³,
H Wen Aliô⁴, Y Noel Knul⁵

Ngày nhận bài: 28/11/2022; Ngày phản biện thông qua: 15/12/2022; Ngày duyệt đăng: 31/03/2023

TÓM TẮT

Tục ngữ là những câu nói ngắn gọn, súc tích được đúc kết qua thực hành văn hóa và kinh nghiệm trong thực tiễn. Đây là một thể loại tiêu biểu, có vai trò quan trọng trong kho tàng văn học dân gian Việt Nam. Tục ngữ là kho tàng văn học dân gian, là phương tiện hữu hiệu để giáo dục kinh nghiệm sống cho thế hệ trẻ; nó còn là nguồn tư liệu cung cấp những tri thức về lao động sản xuất, thiết lập quan hệ trong thực tiễn xã hội. Trong khuôn khổ của bài báo này, thông qua những khảo sát, phân tích và đánh giá các nguồn tài liệu đã thu thập trong tục ngữ, chúng tôi đưa ra những kết luận ban đầu về đặc điểm hình thức và nội dung được thể hiện qua thể loại độc đáo này.

Từ khóa: Tục ngữ, tục ngữ Êđê, hình thức, nội dung.

1. MỞ ĐẦU

Tục ngữ là một hiện tượng ý thức xã hội phản ánh lối nói, lối nghĩ và lối sống của Nhân dân trải qua bao thời đại. Nó là một thể loại ra đời vào loại sớm nhất, có số lượng phong phú nhất và có sức sống lâu bền nhất trong folklore của các dân tộc trên thế giới.

Theo thuật ngữ ngôn ngữ học, tục ngữ là một câu hoàn chỉnh, diễn đạt trọn vẹn một ý có nội dung là một nhận xét về kinh nghiệm đời sống. Trong Từ điển tiếng Việt, tục ngữ được hiểu là “câu ngắn gọn, thường có vần điệu, đúc kết tri thức, kinh nghiệm sống và đạo đức thực tiễn của nhân dân” (Hoàng Phê, 1995).

Như vậy về hình thức, tục ngữ là một câu ngắn gọn, thường có vần, có nhịp điệu. Về nội dung, tục ngữ diễn đạt trọn vẹn một ý, có thể là một nhận xét, một sự đánh giá, một kinh nghiệm, một tâm lý, một phong tục tập quán, một chân lý quen thuộc, nhằm giáo dục, khuyên răn, hướng dẫn con người ứng xử trong cuộc sống.

Tục ngữ Êđê là một thể loại văn học đặc biệt trong kho tàng văn hóa dân gian. Nó vừa thể hiện hiện thực về cuộc sống, về tri thức dân gian, là những bài ca đẹp về tình yêu lao động, yêu con người, yêu buôn làng, núi rừng. Klei duê (lời nói vần) là hình thức ngôn từ đặc biệt và phổ biến trong văn học dân gian của người Êđê, nhất là trong tục ngữ. Người Êđê vẫn thường sử dụng tục ngữ là những lời nói vần như một chuẩn mực đối chiếu của xã hội trong giao tiếp hàng ngày. Có thể thấy ngôn ngữ trong tục ngữ của người Êđê hầu hết

là ngôn ngữ giàu hình ảnh, cụ thể và vô cùng sinh động. Những hình ảnh này vừa cô đọng, mang ý nghĩa sâu sắc lại vừa giản dị, dễ nhớ, dễ lưu truyền. Người đọc, người nghe có thể hình dung một cách dễ dàng bằng trực giác mà không cần phải sử dụng đến một sự giải thích nào. Tục ngữ Êđê đã phản ánh được thế giới tự nhiên và đời sống của con người một cách cụ thể. Đồng thời, nó được cộng đồng tiếp nhận và lưu giữ một cách dễ dàng.

2. NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Nội dung nghiên cứu

Mục tiêu chính bài báo gồm có 2 nội dung chính:

- Thông qua khảo sát, mô tả các câu tục ngữ Êđê, nhóm tác giả phân tích đưa ra những nhận định ban đầu về đặc điểm cấu trúc hình thức của tục ngữ Êđê như cấu trúc vần và cấu trúc nhịp.

- Qua phân tích nội dung câu tục ngữ Êđê, chúng tôi chỉ ra những giá trị, vai trò của tục ngữ trong việc giáo dục ý thức của cá nhân trong các mối quan hệ gia đình, dòng họ, xã hội và thiên nhiên.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp tiếp cận tài liệu: Khảo sát, thu thập các nguồn tài liệu, các công trình nghiên cứu liên quan đến tục ngữ để kế thừa các ngữ liệu làm cơ sở cho việc phân tích, chứng minh nội dung cho đề tài.

Phương pháp điều tra, điền dã: được sử dụng để khảo sát, thu thập các thông tin về tri thức dân

¹Khoa Ngoại ngữ, Trường Đại học Tây Nguyên;

²Khoa Sư phạm, Trường Đại học Tây Nguyên;

³Phòng Khoa học và Quan hệ quốc tế, Trường Đại học Tây Nguyên;

⁴Trung tâm KHXH&NV Tây Nguyên, Trường Đại học Tây Nguyên;

⁵Trung Tâm chính trị huyện Krông Pắc, Tỉnh Đắk Lắk;

Tác giả liên hệ: Rơ lan A Nhi; ĐT: 0946566206; Email: rolananhi@ttn.edu.vn.